Ч. 169 (14.418). Львів, четвер 30. липня 1936. Pocztowa opłata opłacona ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504-060, 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 доляр, франції, Голяндії, Бельгії 20 фр фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф Редакції: 229-41.
„ Друкарні: 229-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Дозвіл збирати збіжжя в неділі і свята.

Канцелярія Митрополичої Консисторії просить ласкаво помістити в найближчому числі Вашого часопису таке розпорядження:

Всечесне Духовенство Архиепархії повідомить вірних, що з уваги на цьогорічні приспішені посухою жнива й рівночасне дозрівання всього збіжжя Митрополичий Ординаріят дає душпастирям владу дозволяти вірним забирати з поля збіжжя й сіно в неділі і свята, щоб охоронити їх перед висипанням чи замоченням. Праці можуть бути виконувані по головній відправі в парохіяльній церкві, яку то відправу в міру потреби, повідомивши про це наперед вірних, треба скінчити дещо скорше. Цей дозвіл даємо на час жнив аж до їх скінчення, але він торкається виконування таких праць, як вязання, сушення, складання в копи і звоження, а не відноситься до жатви й косьби

† *АНДРЕЙ, Митрополит.*

Еспанські повстанці проти французького уряду.

БЕРЛІН, 29. 7. ПАТ. Як повідомляє „Берлінер Тагеблят" з Ґібральтару, ґен. Кeпо де Ляно заявив у промові, що як повстанці дійдуть до влади, зірвуть взаємини з лівим французьким урядом. Ґенерал просить Анґлію, Німеччину й Італію достарчити йому літаків та обіцює платити готівкою.

ПОВСТАНЦІ В БАДАХОЗ.

ЛІССАБОНА, 29. 7. ПАТ. В Бадахоз очікують повстанців; над містом мають білі прапори.

ТА В ГУЕЛЬВІ.

ПАРИЖ, 29. 7. ПАТ. Севільське радіо повідомляє, що повстанці зі Севілі заняли пристань Гуельву та здобувають тепер Аямонте на портуґальському кордоні. І в Ґалісії положення повстанців добре. Кольона ґен. Молі посувається на Мадрид. Ґен. Ліяно сподівається, що за кілька днів оборона урядових військ покінчиться.

„ПОД СТЄНКУ".

ҐІБРАЛЬТАР, 29. 7. ПАТ. Вчора чути було від Ля Лінеї стрілянину. Один повстанчий сотник заявив, що це розстрілюють 60-ох членів цив. міліції зі Сан Рок, де вчора зведено завзятий бій.

БАРСЕЛЬОНА, 29. 7. ПАТ. Кольона людової міліції зближується до Сараґосси.

БОЇ НА ПІВДНІ.

ЛІССАБОНА, 29. 7. ПАТ. Як повідомляє радіостація з Тетуану, повстанчі війська, що машерують на Малаґу заняли м. Льобріґо. У Сан Рок прихильники уряду заатакували касарні повстанців, погрожуючи репресіями на їхніх родинах. З Альжесірасу надійшла відсіч, що звільнила обляжених, вигинаючи в пень напасників. У м. Роте (пров. Кадіз) повстанці розстріляли одного полковника й одного поручника урядових військ.

МАДРИД, 29. 7. ПАТ. У Ля Рок (б. Кадізу) повстанці піддалися людовій міліції.

ХІЛЬ РОБЛЄС МОВЧИТЬ.

ПАРИЖ, 29. 7. ПАТ. Хіль Роблєс заявив, що його поворот до Еспанії залежить від дальшого розвою подій. Про еспанську домашню війну не хотів висловити думки.

БЕРЛІН, 29. 7. ПАТ. Німецький панцирник „Адмірал Шер" причалив до Барсельони.

ЗАГАЛЬНЕ ПОЛОЖЕННЯ.

АНДЕ, 29. 7. ПАТ. Як повідомляють з погранична, загальне положення в Еспанії представляється ось як: Під володінням повстанців находяться провінції, Наварa, Алява, Леон, Сорія, Ґалісія, Бадахов, Стара Кастилія, Ґадаляхара, Сараґоса, Гуеска і Леріда. Повстанці зближуються до Мадриду — вже заняли провали на північ столиці. Північна повстанча армія потерпіла невеликі втрати; навпаки про долю південної Еспанії годі сказати щось певного, бо одинокі вістки доходять через севільське радіо. Уряд панує ще над полученням з Мурсією та Аліканте. Найтрудніше положення повстанців к. Альбацете.

II. ІНТЕРНАЦІОНАЛ І ЕСПАНІЯ.

БРЮССЕЛЯ, 29. 7. ПАТ. II. Інтернаціонал та федерація профес. спілок устійнили на спільному засіданні текст відозви, якою взивають до солідарности з еспанськими робітниками, що беруть участь у кривавих змаганнях демократії з фашизмом.

У Франції переслідують протикомуністичний рух.

ПАРИЖ, 29. 7. Авас. У домівці новоутвореного „комітету протисовітського обєднання" переведено ревізію, передаючи слідчому судді найдені документи.

ПАРИЖ, 29. 7. Авас. Виявилося, що розвязані „фашистівські ліги" намагаються знову почати свою діяльність, тому переведено кілька арештувань.

У бюрі протикомуністичного комітету переведено ревізію тому, що там підготовлювано діяльність розвязаних ліг.

ЗАТЕ ТОЛЄРУЮТЬ КОМУНІСТИЧНИЙ ОСЕРЕДОК.

ПАРИЖ, 29. 7. ПАТ. Як повідомляє „Ле Матен", до Парижа перенесено з Москви бюро Комінтерну під проводом Прімакова, що під псевдонімом ґен. Ліна зорґанізував першу китайську армію.

Велика битва в Палестині.

ЄРУСАЛИМ, 29. 7. ПАТ. Британська поліція звела бій з арабськими повстанцями на узгірях коло Наблюс.

ЄРУСАЛИМ, 29. 7. ПАТ. У бою під Наблюс, що триває вже 12 год., беруть участь брит. літаки. Це найбільша битва у Палестині.

ЄРУСАЛИМ, 29. 7. ПАТ. Під Наблюсом згинув один анґлієць та 3-ох арабів.

Минає 100 днів, відколи в Палестині почалися заворушення. З тої нагоди повстанча і саботажна акція скріпилася.

—o—

Primum non nocere.

Проти дальшого заогнювання соціяльних відносин на українських землях у Польщі.

Львів, 29. липня 1936.

I.

Не лише в медицині, при лікуванні недужого організму, але ще більше в суспільно-політичних справах мусить обовязувати засада primum non nocere — „в першу чергу не шкодити". Такою саме засадою — як влучно підкреслює варшавський консервативний „Час", що помістив і далі поміщує на тему плянованої радикальної земельної реформи низку цікавих статтей, річ ясна, проти здійснювання радикальної реформи з огляду на теперішнє положення в Польщі — повинні керуватись рішальні чинники. Так, повинні добре застановитися над наслідками, якщо радикальна земельна реформа на українських землях мала би йти взагалі по лінії найменшого опору, себто якщоб невеликі вже запаси землі великих землевласників на українських землях мали переходити далі виключно в руки поляків, та ще й до того займилих кольоністів. Для кольоністів не було ніколи, нема тимбільше тепер ні одної вільної пяди землі. На українських землях у Польщі не можна теж взагалі переводити дальше кольонізації, якщо не хочуть доводити далі до актів розпуки, які вже охопили безземельне і малоземельне селянство, головно в перелюдненій Галичині, де земельний устрій дійшов до абсурду. Тут з одного боку аж поверх 80 відсотків селянських господарств сидіє на наших очах на кусенику городу при хаті, або в найкращому випадку веде злиденне животіння на кількох грядках — вузеньких нивках, до того розкинених ще окремо, немов на шахівниці. Безумовно таке саме сумне положення є теж на українських північно-західних землях.

II.

Але хай говорять самі цифри: В Галичині на 883.026 усіх господарств аж **60.5 прц. господарств мають менше, ніж по 2 гектари землі** (на всіх українських землях у Польщі пересічний відсоток таких господарств перевищає вже 45,9 прц.). Між цими господарствами є більшість таких, що мають ледви хатину та кусень городу. Їх власники враз з ріднею, себто безземельні селяни з дітьми, мусять за песій гріш іти на панський лан і працювати від сходу сонця до самійського вечора за 25—80 сот. денно, як це виявили криваві події в Рудеччині чи Переворщині. Одначе в Галичині є теж такі околиці, де число господарств нижче двох гектарів ще більше. Сюди належить саме Станиславівщина, де відсоток таких господарств сягає аж 70,9 прц. Ясно, що продовжування кольонізації на таких теренах мусить довести таких безземельних селянських робітників-гельотів до актів розпуки і хронічну земельну болячку — як пише інж. Евген Храпливий у своїй найновішій популярно-науковій книжці „Сільське господар

ство галицько-волинських земель", з якої беремо нижче наведені числа (до речі, її кожний тямущий українець повинен негайно прочитати!) — ще більше розятрити. На українських північно-західних землях, де всіх господарств є 468.321, відсоток цих найменших господарств дещо менший; найгірше виглядає він на Холмщині, бо сягає 23,1 прц.

Напівсамовистарчальних господарств від 2 до 5 гектарів землі, на яких селянин може ще животіти з тяжкою бідою, є в Галичині ледви 29,8 прц. усіх господарств. На північно-західних українських землях цей відсоток дещо кращий і доходить до 40,3 прц. Відсоток самовистарчальних господарств, простором **5 до 20 гектарів,** у Галичині дуже мізерний, бо доходить ледви до 8,8 прц. На північно-західних землях цей відсоток дещо кращий, бо доходить до 38,9 прц.

Таким чином господарства до 5 гектарів творять на українських землях у Польщі 79,3 прц. усіх господарств і мають лише 22 прц. землі. Іншими словами: 4/5 господарств і приблизно таке саме число сільського населення українських земель у Польщі мають дещо більше, ніж 1/5 частину землі. Отже тієї землі стільки, що не можна вмерти зараз голодовою смертю, але й не вистає зовсім, щоб можна було бодай найскромніше жити.

Зате господарств землевласників з поверхнею поверх 100 гектарів є ледви 0.3 прц. усіх господарств і ці землевласники займають аж 46,3 прц. усієї землі. Не диво, що нечуване загнення земельних відносин на українських землях у Польщі можна зрозуміти лише тоді, коли порівняємо цей високий відсоток 46,3 прц. землі у руках землевласників з 4/5 селянських безземельних і карловатих господарств поверхнею до 5 гектарів, які мають ледви 22 прц. землі.

III.

Тому катастрофальне положення українського села, про що дуже вимовно говорять вище наведені цифри, вказує ясно на те, що на українських землях слід припинити всяку кольонізацію, зате чим швидше треба перевести справедливий і з господарського боку єдино доцільний розподіл землі, який давав би не лише змогу прожити селянським масам, але й одночасно забезпечував би продукційну спроможність нашого сільського господарства. Тому радикальна земельна реформа нам доконче потрібна, але лише тоді, коли її уряд розумно перевів би. Жахливе положення нашого села вимагає не кольонізації, не творення нових варстатів праці для зайшлих кольоністів, але в першу чергу **сусідської парцеляції,** щоб карловаті господарства перемінити на здорові самовистарчальні господарські одиниці, перевести комасацію та меліорацію і змінити спадщинний закон так, щоб тих самовистарчальних господарств не можна було наново роздрібнювати.

Якщоб використати ввесь вільний запас землі великих землевласників, державних і публичних установ, то можна би дістати ще понад 900.000 гектарів ріллі і цією землею можна би перевести бодай найконечнішу направу карловатих господарств українського селянства. Правда, з цього запасу землі бодай 20 прц. залишилось би при господарських школах та дослідних господарствах. Всеж таки коло 700.000 гектарів можна би призначити при радикальній земельній реформі на мінімальне доповнення карловатих господарств українського селянства. Мінімальне тому, бо самих господарств до 2 гектарів є в нас аж 620.000 і якщоб ми хотіли доповнити ці господарства бодай по $1^1/_2$ гектара на господарство, то вичерпалиб не лише ввесь вільний запас землі, але ще недосталоб коло 250.000 гектарів. Отже навіть така механічна земельна реформа необхідна, бо вона бодай на якийсь час злагіднила би вже нестерпні відносини по українських селах і припинилаб розмах та кертичну роботу всяких темних духів або звичайних агентів червоної Москви. Така розумно подумана реформа розвязалаб нечуване міліонове безробіття українського села бодай на якийсь час, бо лише повновартні господарства можуть найкраще використати надмір робітних рук на селі і зменшити катастрофальний у своїх наслідках фермент між безробітними й малоземельними селянами.

IV.

Якщо земельну реформу мав би уряд використати на радикальну кольонізацію українських земель зайшлим елементом, як до цього накликують увесь час не лише вшехполяки, але навіть проурядові організації, як напр. союз польських старшин резервістів („Ні пяди землі в руки українських селян!"), то така реформа не лише не злагіднилаб польсько-українських відносин, але саме навпаки. Така реформа з новою кольонізацією — як писав вдумливий польський публіцист Ст. Лось у „Бунті Млодих" з 10. квітня ц. р. — **доведе до того, що український безземельний зарібник на панських ланах і форналь та малоземельний селянин ...„або викупить землю від зайшлого кольоніста за всяку ціну, або буде з ним боротися на ножі і підпали.. Це не буде навіть національна боротьба, це буде звіринна боротьба за істнування, а національний мотив буде тільки співчинником, що лише змішнить завзяття цієї боротьби..."**

До того й така радикальна польська кольонізація не змінить уже основно обличчя українських земель у користь поляків. Ні! Щонайбільше польський елемент змішниться на 2—3 відсотки. Але це не буде розвязка ні заплутаних до неможливости національно-політичних ні господарських відносин на українських землях у Польщі. Навпаки. Така радикальна реформа з кольоністами, як до цього підбехтують постійно україножерні „Куріерки" з львівським „Дзеннікем Польским" на чолі, буде тільки іграшкою з вогнем.

Нічого, лише дальшого загнення польсько-українських взаємин бажають собі товариші Сталін і Димітров. А що вони вміють використати всякі заплутані відносини, аграрні зокрема, найкращим доказом цього хочби кривава революція в Еспанії. У нас над витворенням подібних відносин працюють не лише комуністи, але й людовці та вшехполяки, а навіть деякі „реформатори" зі союзу старшин резервістів з їх рецептами нової кольонізації українських земель та (о, іроніє!) найбільше шовіністичне польське духовенство, як це виявив прекрасно в Рудеччині кс. Панась. Так, так! Земельна реформа може або злагіднити нестерпні аграрні відносини, або розбурхати пристрасти до краю. Tertium non datur — іншого виходу нема.

О. ГАЙДУЧОК.

У ПІДЛЬВІВСЬКІ ЛІСИ.

Пустомити — це мала залізнича зупинка. Вчерас ми її минали. Тим разом висіли тут з поїзду. Поправили наплечники і звідти мандрували. Вже в селі станули перед будинком кооперативи. Цілу історію розказували нам люди про дозвіл на неї, а відтак про заборону прибудівки. Виговорилися і легше їм на душі стало.

Навіть двох кільометрів ми не перемашерували. Звабив нас озолочений горбок на схід села. На ньому серед ранньої синяви ми пристали. Біля горбок ланами розцвилої гречки. Груди ковальським міхом надувалися; поїлися медним повітрям. Божа комашня гаморила вічем. Як наш селянин літом, так вона запопадливо працювала. На безробіття не жалувалася, а в нас неодну думку будила.

Зором повели ми довкола. Щирецька гора неприступним замчищем виринула перед нами. Церква на ній білими стінами заясніла. Як кажуть, турки колись її облягали. Досі чотирокутним, оборонним муром обведена. А про золоту качку, що скрилася вгорі — чували ви? — Нарід таке оповідає. Так правда то. Тільки не ми, а жиди до тої качки докопалися вже давненько. Нас виручили. Копають в тій горі, гіпс палять і на золото обертають.

Даремно шукаємо за місцем, де доісторична людина свою кремяну пилку загубила. Люта мусіла вернути на котрусь з поблизьких піскових вилм до хати. Про тую пилку д-р Пастернак у своїй археольогії українських земель згадав то й нам очі на бувальщину тих земель отворив.

Над Мазурською Семенівкою довгенько дебатуємо. Погоджуємося, що теперішня назва „Семянувка" недоладна. В XV. віці „тенуарієм" її був німець Тобія Кунат. Від Семена можна було назвати оселю Семенівкою, але Семян ледви чи який був. Мабуть і оселя мусіла бути колись українська. Так подибуємо творять у околичних селах. Дотепер ще до нині в селі памятають яку провідну ролю там грала родина Диких.

Жалували ми, що не пішла з нами п. Оля. Вона любить торфовиська. Історію землі в них відшукує. А часовниська Семенівки — торфовиська. Часом буває, що неосторожні пастухи огонь розпалять, то з трудом землю погасять. Починає горіти; бувало і три дні горить. Від недавна пастухи на лад тибетанців вогонь розкладають і бараболю печуть. Назбирають сухих коровячих кізяків і з них вогонь палять. Ліси далеко. Вміють собі порадити.

Нам час в дальшу дорогу на схід. Пасе хлопчина дві корові в придорожньому рові й виспівує:

> Їхав пан через лан,
> Бричка туркотіла...

Ми затулюємо вуха. Пісня тільки для етнольога.

Став у Підсадках ріблом заблистів. Жалуємо, що ми без каюків. Моглиб піонірами каючництва в тих околицях стати. Спортове наше товариство в поблизькій Порошні вже десять літ істнує і не додумалося до цього спорту.

В недалекій Віняві церкви нема. Тож селяни з нас посміхуються і питають: „Чи не Віняву до церкви йдете?" Всеж йде там до ліпшого. Черниці осіли в присілку Береги. Людям підпору дають. Хлопчина з Липників до них за порадою мандрував.

Заманив нас нагорянський ліс. Пірнули ми в нього. По верхівях тиха дума ходила, а ми пнялися ярками в ліси Бенедиктинок. Святошної тиші не переривали. Ліс полонив думку й серце.

За І. Франком могли ми повторити:

> „Той ліс — зразок ще первісного світа,
> Де нікому природу маскувать;
> Морозом бита, ярим сонцем гріта,
> Вона лиш те живить, що має міць трівать.
> У всю красу, у весь свій страх одіта, —
> Однако їй корить і руйнувать".

Під зеленим склепінням грабини і клепів всихали грабки, які не встигли видертися вверх на сонце. Рештки піря лисом спольованої птиці потверджували Франкові думки.

У смеречині на відпочинок ми присіли. Не смакувала папіроска, так живицею повітря розпарилося. Вивірка обгризком шишки на нас кинула та немов Кіплінгів Мавглі, подалася верхами смерік у свою путь. Десь подальше від нас лікарем обстукував хоровите дерево довбак.

В полудневе сонце мандрували ми зрубами. Поважними ґаздами стояли задумані дуби. Радістю пташиного співу видзвонював зруб. Порожні гніздочка що хвилини нам попадались. Злакомі соняшного тепла насолоджувалися три серни. Лякливими очима глянули в наш бік і скоком пропали в гущавнику. На часок зі стежки ми за ними збочили і повернули назад на неї. Жерепом путав ноги грабовий молодняк.

На краю ліса чубатий вудвудок спід ніг нам порхнув. Коси пересвистувалися як львівські вуличники.

Над річкою Зубрею присіли ми при хлопцях риболовах. Вудками на щупаки чигали, а ловили коблики. Своїми оповіданнями про поблизькі села душу нам підбадьорили. Одні з нас річку перескочили, другі перебродили. Тепер пропали ми в лісах Потоцького. На свіжих зрубах заходили ми в гуцульські колиби. Ілюзію Карпат перевіряли. Гуцули зимою два тисячі сягів на паливо тут нарубили. А в лісі на „Могилах" над самітним гробом галицького стрільця спинилися ми. В лісі самотно помер. Руки гаєвих його похоронили. Вже тепер мало хто про його гріб памятає.

Ліси у своїй шаті мінялися. Раз голими зрубами переходили, то знову у бір попадали, котрий на нам стрийський парк пригадувала. Хтось на розточену хробами баранючу головку (рід гриба) схилився, під вечір у бекання серньків вслухувалися; у борсукові ями теж заглядали. На годині мабуть лис зник перед нами.

Хоч лісами могли ми аж до Бережан зайти, вечором у Підмонастирі на поїзд сіли. Не жалували, що пішки 35 км. за день лісами зробили. Ми любили їх. Їх життям жили. У безмірній книзі природи читали

Німецький военний плян проти Чехословаччини.

Прага, липень 1936.

Один із французьких військових фахівців, що скрився під псевдонімом Стратеґос, помістив у паризькому „Л'Ентрасежан" студію про німецький военний плян проти Чехословаччини. Цю свою студію назвав він „Похід на Прагу" і хоча чехословацька преса поставилася до неї з повною резервою, то все ж таки про неї розписується, як про один з доказів на те, що у Франції дивляться на теперішню ситуацію дуже поважно.

Военний плян Німеччини проти Чехословаччини є вже — як пише Стратеґос — готовий. Спирається він на договорі з Мадярщиною і з Польщею і виглядає так:

Основною базою випаду Німеччини проти ЧСР є Нірнберґ і Бреслява. Відси мають німецькі военні сили вдарити на Чехословаччину зі сходу і заходу. Крім цього є ще й другий напрям випаду: німецькі війська мають увійти до Австрії, а звідти на Мораву. Головною метою цього німецького нападу був би масив моравських гір, при чому одна частина німецьких військ була би спрямована на міста Шумберк і Тржебіч, друга на Оломоуц і Брно. В Німеччині панує таке переконання, що Морава не буде ніяк сильніше боронитись, головно тому, що в більших її містах є багато німецького населення. Щож торкається самої Чехії, з переважаючою більшістю чеського населення, то німецький плян передбачує таку саму ситуацію, яка була в 1866. р. Німецька армія напалаб на чехословацьку армію з Долішнього Шлеська, а від Словаччини відрізалиб її головні німецькі сили. Таким чином цілий простір довкруги Праги був би замкнений німецьким військом.

Разом з цим німецьким нападом на Чехію і Мораву пішов би удар мадярських військ на Словаччину вдовж цілої границі. Таким чином поражена Чехословаччина булаб поділена, бо політичною метою цієї війни булоб цілковите знищення ЧСР як самостійної держави. Німеччина дісталаб Чехію, Моравію і бувший австрійський Шлеськ, а Тешин відійшов би під Польщу. Польща зобовязаласяб задержати в часі тої війни повну „прихильну невтральність". Німеччина вірить, що Европа не реаґувалаб ні на цю війну, ані на такий поділ Чехословаччини. Далі в Берліні гадають, що ця війна булаб зовсім льокальною війною і не поширилася б на цілу Европу.

На думку відповідальних чинників райхсвери ця війна проти Чехословаччини булаб лише підготовою до здобуття Румунії. Ґерінґ заявив довірочно, що Німеччина конечно потребує безпосередньої дороги через Прагу і Будапешт, щоб дістатись до Румунії, а Румунії Німеччина потребує конечно для використання нафти і збіжжа для майбутньої війни. „Без здобуття Румунії — сказав Ґерінґ — ми не можемо й думати про звірішну війну".

Чужинець, якому Ґерінґ мав це сказати, питався опісля одного визначного старшину нім. ґенерального штабу про цю підготову Німеччини до південно-східної війни. Старшина цей — каже Стратеґос — не тільки не заперечив такої підготови, але навпаки: відповів: „Ми конечно потребуємо Румунії. Але це ще далекі речі... може ще два роки..."

М—н.

Успіхи на фронті залежні від справности запілля. Постійно підпомагайте матеріяльно Рідну Школу — тоді рідношкільний фронт буде сильний!

Розбудова нашого промислу і література.

(Докінчення.)

Хтось може сказати, що цього взагалі не треба робити, тільки наші засібніші люди й верстви повинні собі наперед заслужити на пошану й довіря серед громадянства, виконуючи свій громадянський обовязок, як його виконують вищі верстви інших народів, вкладаючи свої капітали у промисл рідного народу. Так, це було би слушне жадання, але льоґіка та психольоґія вчать нас, що скоріше громадянство набере пошани до своїх вищих верств, ніж вищі верстви наберуть любови до громадянства і вложать свої гроші в наш промисл. У першім випадку громадянство жертвує лиш одною річю — своїми почуваннями, у другім вищі верстви жертвують двома речами — почуваннями й матеріяльними засобами.

Далі, можнаб сказати, що тому, що це громадські справи, пропаґанду пошанування засібніших верств повинна на себе взяти якась політично-партійна організація, яка вела би цю роботу у пресі, живим словом і у практиці. Можнаб не мати нічого проти цього, одначе, як це хіба кожний розуміє, практичне переведення цієї думки в життя у нас булоб ще завчасне. У нас нема ще до цього підготови ні матеріяльної ні духової, і якби насильно переводити цю думку в життя то це моглоб довести до протилежних наслідків, і знищити вже ті організаційні форми, які у нас є досі.

Цю роботу повинна взяти на себе наша література.

Передовсім література робилаб цю роботу дискретно й непомітно, так, що громадянство навіть не счулося би, що переходить велику духову метаморфозу, заміняючи суспільницький світогляд на національний. Далі, література є саме відбитком і віддзеркаленням матеріяльних відносин, громадських і всяких інших поглядів і переконань, так само є й повинна бути промотором і пропаґатором нових громадських поглядів народу, як на це часто звертають увагу самі письменники, чутливі на нові ідеї.

Одначе наша література має ще особливий обовязок. Як відомо, вона в протилежности до інших літератур є переповнена громадськими проблемами, які з правила розвязує в лівім змислі. Це має великий вплив на громадянство. Так, поправді кажучи, наша література є найбільше винна тому, що в нас нема пошанування до наших вищих верств і нема зрозуміння для того, що матеріяльне добро людини має вирішне значіння для придбання реальних сил нації. А якщо наша література винна, то мусить свою вину направити!

Загально відома річ, що наша література майже в цілости є, як ми це називаємо, народолюбна, поправді простонародолюбна, а це нішо інше не значить, як тільки, що вона своїми симпатіями стоїть по стороні нижчих верств проти вищих. Ми навіть чванимось, що у цьому лежить відрубність нашої літератури від інших, особливо польської й московської.

Нас не обходить те, що на це зложилося. А зложилася, як знаємо, наперед наша історія, що віддала нас під панування чужих народів і то чужих вищих верств, знищивши наперед нашу вищу верству, далі, зложилося те, що наше національне відродження має своє духове джерело в симпатії до нижчих верств, себто селян. Наші перші пробудники хотіли двигнути селян із матеріяльних злиднів і морального пониження, наша література почалася від збирання і записування простонародніх дум, пісень і приказок, далі те, що наш найголовніший пробудник, національний ґеній, Шевченко, — сам селянського походження, далі сюжети й персонажі нашої літератури переважно селянські, так що вже через те саме підхід її мусить бути прихильний для нижчих верств, а неприхильний до вищих і вкінці дуже важне те, що фактичним творцем і носієм нашої громадської ідеольоґії є частина нашої інтеліґенції, безпосереднього або найближчого селянського походження.

Та щонебудь на це зложилося, факт залишається фактом, що підхід нашої літератури є такий і не інакший і в тім напрямі вона впливає на громадянство.

Щоб докладно зясувати собі, яке становище займає наша література до нижчих і до вищих верств і як на громадянство впливає, доволі пригадати імена Шевченка, Франка, Стефаника й Винниченка. Найвиразніша й найголосніша струна, яка бренить у творчости Шевченка, це любов до „найменшого брата", тобто селянина, й упередження до „паничів", що „творять ідилії", Франко перший з наших письменників впровадив до нашої літератури соціялістичний мотив і міський пролетаріят, Стефаник ніколи не вийшов поза селянську долю, звичайно, халупників, а Винниченко зовсім затіснився в рямцях клясової ненависти.

А те саме треба сказати про кожний наш твір, що має сюжет і персонажі селянські і взагалі з нижчих верств, особливо, коли ще його автор є сам низького походження.

Одначе хтось скаже: ми маємо і твори, в яких нема вже селянських сюжетів, персонажів та ідей. Тут маємо на думці всі ті наші твори, повісти, драми, новелі і лірику, що мають сюжети, персонажі і світ ідей інтеліґентські. Отже саме мені йде більше про цю інтеліґентську частину нашої літератури, ніж про „селянську", тому, що щойно на ній добре виявляється ідеольоґія нашого громадянства, зокрема те, як ми ставимося до вищих і нижчих верств і до матеріяльних дібр людини.

Передовсім, що це за тип, який Нечуй-Левицький і Грінченко до нашої літератури впровадили, а інші наші письменники до найновіших включно продовжали і начеб то удосконалювали, і кого той тип з нашого громадянства нині представляє? Це тип, як це кожний хіба розуміє, нашого інтеліґента, звичайно громадського діяча або такого, що хотів би чи повинен би ним бути, на всякий випадок більшого або меншого, українського патріота. Той патріот, його світ ідей і бажань, найкраще виступає в нашій найновішій, націоналістичній ліриці.

Отже мусимо ствердити, що це не є вірний і правдивий тип наших нинішніх чи нашої нинішньої, дійсної, вищої верстви. Бо кого ми нині можемо й мусимо зарахувати до наших вищих верств? У першу чергу нашу родову аристократію, яка в нас до нині доховалася, далі, наших більших, бо великих у нас зовсім нема, земельних власників, які в нас тут і там показуються, враз із нашими дужчими 50—100 морґовими селянами-хліборобами, далі, наших приватних і кооперативних купців і промисловців, що мають більшу готівку і які в останніх часах у нас, можна сказати, на очах ростуть, далі ліпше матеріяльно забезпечених державних урядовців, духовенство і вільні професії, як лікарів і адвокатів, а щойно на самім кінці інтеліґентів-„інтелектуалістів", хоч їх у нас чисельно найбільше.

Але якщо так є, то це значить, що наша література наші дійсні вищі верстви якби нехтувала, а це значить, зовсім те, якби ставилась до них неприхильно. Виходить таке, що самі інтеліґенти літературу творять і самі себе в ній хвалять і вивищують, поминаючи інших, що для придбання реальної сили нації мають більше значіння ніж інтелектуали.

Диспропорцію між нашими дійсними вищими верствами і їх типом у літературі зазначує ще те, що навіть той інтеліґент-інтелектуал, що його бачимо зображеного у літературі, як це кожний мусить признати, хто цьому приглянеться, не є нашим дійсним інтеліґентом-інтелектуалом, а тільки таким, яким його хотять мати наші письменники.

Далі те, що наш вищий гормадський тип у літературі не є взятий з життя, а тільки свобідно письменниками підібраний, є причиною того, що наша література не може розвинутися, не маючи змоги створити свій сильний, вищий громадський тип. З тої теж причини навіть такі, самі по собі могутні, постаті нашого великого Франка, як Мойсей і Вишенський, вийшли блідї й недокровні, не говорячи про постаті інших наших письменників. Одинокий Винниченко хотів зблизитися до життя, вибираючи на своїх героїв наших дійових представників вищої верстви, та через клясову ненависть той тип тільки спартачив.

Одначе неприхильне становище нашої літератури до наших вищих верств проявляється не тільки в тім, що вона їх нехтує, не признаючи їм іствування. Те неприхильне становище виступає теж у нашій літературі безпосередньо, як відомо явно ворожий настрій до всяких засібніших людей, як осуджування, обезцінення із громадського становища та осмішування людини, що має якесь майно і ним дорожить.

Наші письменники можуть виправдувати себе тим, що, мовляв, у всіх чужих літературах не є інакше. Але так ми себе виправдувати не можемо. Бо в чужих літературах є безліч творів і то великих, які виховують громадянство, в яких ті справи є зображені із зовсім протилежного становища, а в нас таких творів зовсім нема. *Іван Билина.*

Майбутня війна та оборона цивільного населення.

3). БОМБАРДОВЕ ЛЕТНИЦТВО.

Всі держави без винятку розуміють тепер значіння летництва, доказом чого є його розвиток до нечуваних досі розмірів і розбудова потужних повітряних фльот. Тепер найсильнішу повітряну фльоту має Італія, яку випробувала вона в абісинській війні, потім іде Франція, Англія, Совіти та ін. В останньому часі розбудовує її в сильному темпі і Німеччина.

У військових колах тепер щораз більше починає перемагати погляд, що повітряна фльота буде мати на випадок війни рішальне значіння. Тому всі держави утворили з летництва окремий відділ війська, зовсім підчинили летництво військовости, надаючи йому характер з одної сторони оборонний, з другої зачіпний.

Розвиток летництва для військових цілей пішов уже так далеко, що маємо цілий ряд його спеціяльних родів, із спеціяльним характером, призначених до особливих воєнних цілей — до нападу на ворога чи до оборони перед ворожим нападом. Отже маємо літаки тзв. лінійні, ловецькі, врешті руїнницькі.

Кожний із тих родів літаків має своє окреме завдання і призначення. Лінійні літаки мають завдання співпрацювати із піхотою та кіннотою армії, отже розсліджувати ворожі терени, направляти стрільна артилерії, здіймати при помочі відповідних фотоапаратів пляни й мапи ворожих теренів, стратегічних обектів, перевозити звідомлення, накази, перевозити ранених, навіть у потребі перевозити цілі відділи війська та висаджувати їх в запіллі ворога для спеціяльних цілей, себто тзв. військові десанти. Ловецькі літаки, з природи річи легші, з невеликою обсадою, мають на меті поборювати та проганяти ворожі літаки в часі нападу й налету на фронт чи на запілля.

Але найважніше завдання має сповнити окремий рід літаків, а саме руїнницькі. Вони мають завдання бомбардувати обекти й оселі на ворожому терені, а саме ті місця, які мають спеціяльне військове значіння. Пригадуємо, що теперішнє летництво має дуже великий засяг лету, так, що воно може перелітати великі простори без осіду на землю. Тепер уже не має в Европі місця в жадній державі, кудиб не могли долетіти ворожі літаки, навіть тяжкі, із великим набором воєнного матеріялу і більшим числом обсади.

І в Польщі нема вже тепер такої місцевости, над якою в часі війни не показались би ворожі літаки, що мають на меті сіяти метушню, нищити магазини, склади, фабрики, мости, залізничі двірці, дороги, летунські порти і т. д. Цей рід літаків є більших розмірів, що можуть вони нести на собі не сотні, але тисячі кільограмів ваги бомб, нераз і кілька тон, та ще до того потрібну військову обслугу. Пільоти тих літаків уміють незвичайно зручно кермувати літаком, уміють орієнтуватися при помочі відповідних приладів навіть у ночі. Отже летництво найбільше дошкулить цивільному населенню, бо воно буде везти на собі всі роди бомб, переважно бомби наповнені отрійливими газами та бомби призначені до нищення і розвалювання обектів.

Тут треба ще памятати про те, що найнині літаки того роду мають незвичайно точне уладження, при помочі яких летун може обкидати кожну місцевість з великою точністю і з максимальною певністю прицілу.

Ті бомбардові літаки мають за завдання бомбардувати в дослівному значінні того слова. Вони будуть кидати бомби на населення по містах й селах, на робітників у полі, на відділи війська у переходах, на залізничі поїзди із транспортами військ, на підводи і т. д. Вони мають на своїх покладах машинові кріси, гарматки, стріли, розпилячі до газів, димники тощо.

З цього видно, що роля летунства в найближчій війні велика і дуже рижнородна. Воно має до розпорядження всі руїнницькі засоби і має змогу виявити страшну у своїх наслідках діяльність. Тимто і не диво, що тепер всі держави горячково розбудовують свою повітряну фльоту, коли від їх стану і чисельности залежати буде вислід війни.

4) БОМБАРДУВАННЯ ВНОЧІ І ВДЕНЬ, ЛЕТУНСЬКІ ДЕСАНТИ.

Вже згадано, що пільоти, які кермують тими великими літаками, спеціяльно вишколені і можуть ними кермувати навіть уночі. Ворожі літаки мають змогу робити налети не лише в день, коли можна буде населення остерегти перед їх нападом, і це найстрашніше: населення не сподівається нападу вночі — хоч протигазова оборона передбачує і такі випадки — аж тут нараз звляється над містом чи селом ворожий летун, освітлює околицю рефлектором, обкидає бомбами важні обекти і зникає без сліду. Така нічна атака може тривати всього кілька мінут, але кілько шкоди може вона нанести населенню! Може знищити за кілька хвилин ціле місто.

В майбутній війні денні і нічні атаки будуть мати на меті впровадити дезорганізацію в мобілізації, знищити адміністраційний і господарський апарат, перервати комунікаційну артерію, врешті знищити моральну силу населення, його гарт і віру у перемогу. Такі літаки можуть перевозити цілі відділи ворожого війська в глибину краю, що матиме завдання нищити все, що може причинитися до успішного ведення війни, а навіть атакувати армії з плеча. Це тзв. десанти, до яких уживають власне тих великих літаків, що можуть на свойому покладі примістити крім достаточної скількости бомб і зброї також більшу скількість жовнірів.

Протилетунська зачіпна і відпірна оборона, оперта на загальній самообороні населення може не дати осягнути бажані успіхи при десанті ворога. Тому треба числитися з реальною можливістю перелету озброєних ворогів в глибину краю, щоби можна їх відповідно приняти. Озброєний ворог в глибині краю і в запіллі армії може оперувати так, як звичайний сухопутний відділ.

Отже летунський десант це перевіз при помочі літаків озброєних відділів війська на ворожий терен для переведення певних, означених згори військових цілей.

Летунський десант можна до деякої міри порівняти з кавалерійським рейдом (загоном) або змоторизованим відділом, який ведучи назначену операцію в запіллі ворога є самовистарчальний і по виконанню завдання вертається назад до власної армії.

Вже в часі світової війни літаки перевозили на ворожий терен поодиноких людей, шпіонів і диверсантів. Знаємо прим. випадок, що французький майор Еврард з одним поручником і жовніром при помочі літака „Вовазен" висів у ворожому запіллі і при помочі вибухових матеріялів знищив цілий ряд обектів сіючи паніку в німецьких етапових командах. Виконавши своє завдання той малий десант вернувся щасливо до своєї армії.

Стан новітнього летунства, цього найбільш модерного транспортового засобу, дає змогу перекидати десанти цілих відділів, вивінуваних у всі засоби боротьби на землі. Можливість виконати летунський десант ствердили нераз уже по світовій війні у часі військових маневрів, як теж у часі кольоніяльних воєн. Ще недавно тому розписувалися часописи, що большевики в часі військових маневрів коло Києва поза фронтом, в „запіллі" ворожої армії висадили при помочі літаків та легкопадів чималі відділи війська, що мало виконати відповідне доручення. Десанти в більших розмірах перекидали при помочі літаків також італійці в абісинській війні.

Метою летунських десантів є нищити залізничі перехрестя, мости, комунікаційні засоби, фабрики, магазини з харчами й муніцією, електрівні, водотяги, телефонічні централі і чим більше знищать таких предметів у глибині краю — тим сильніший матиме це моральний ефект.

Висадити летунів можна навіть на ворожому летовищі, де знечева можна заскочити ворога, на відомому заздалегідь терені, на ріках, озерах і в тому випадку уживають до тої цілі водних літаків, тзв. гидроплянів. Осід на воді є найдогідніший.

Але десант може висісти на ворожому терені і без літаків, при помочі легкопадів.

Осід літаків може мати місце в кількох місцевостях, при чому висад десанту може відбуватися при одночасному бомбардуванню тої або сусідньої місцевости, щоб відвернути увагу від наступу.

Десантові відділи озброєні в кріси, вибухові матеріяли, машинові кріси, бомбомети і т. д., як теж знаменито засоблені в муніцію, а навіть у засоби льокомоції, прим. в моторові ровери.

З хвилиною осаду десанту він оперує в запіллі ворожої армії згідно з засадами сухопутної армії.

Летунські десанти ще й тим важні, що вони можуть показатися в запіллі ворога в кожному місці, отже цілком несподівано.

Протиділати десантам має військо, до нього належить теж його поборювання, та щоб ті оборона була успішна і не заскочила військові команди, до цього потрібна співпраця цивільного населення. Передовсім треба можливо найскорше повідомити про появу летунського десанту найближчий військовий відділ, який уже виступить, як треба. І. Ч.

Народнє вчительство і його орґанізація.

Вияснення до статтей п. н. „Українське Вчительство на розпутті".

Перед цьогорічним Загальним Збором Т-ва „Взаїмна Поміч Укр. Вчительства", що відбувся 25 і 26 червня ц. р. появилася 20, 21 і 23 червня 1936 р. в ч.ч. 136, 137 і 138 „Діла" стаття під заголовком „Українське вчительство на розпутті".

Коли порівняти речинець згаданих статтей з речинцем Загального Збору Т-ва ВПУВ, так і слідно, що авторам ішло про те, щоб несподіваним наступом заскочити провід Т-ва ВПУВ, поставити його перед „доконаний факт" і не дати йому часу помістити в пресі спростування чи вияснення, щоби члени Т-ва могли їх перед Заг. Збором прочитати.

Коли йде про сам відгомін, що його викликали статті нашої щоденної преси на Заг. Зборі Т-ва ВПУВ — можнаб обійтися без поміщування цього вияснення. Всеж признали ми потрібним надрукувати оце вияснення, щоб запобігти нічим неоправданій опінії, яка під впливом цих статтей могла би витворитися серед нашої суспільности про учительську організацію, особливо серед тих членів Т-ва, які не були приявні на Заг. Зборах і не чули ходу їх нарад.

По цих вступних заввагах переходимо до мериторичної відповіді на закиди та завваги статті п. н. „Українське вчительство на розпутті".

„Від кількох літ" — каже автор статті, — (що треба розуміти від часу не вибрання наново б. голови Т-ва бл. п. т. Стронського Івана, і одного члена директора Т-ва і може 1—2 членів Головної Управи) — „підносяться трівожні голоси серед нашого громадянства на ріжних сходинах і в пресі, що українське вчительство усувається від громадянської праці, ба навіть відчужується від свого народу. Дійшло до того, що теперішнє українське вчительство, як суспільний стан дійсно перестало бути, як колись впливовим і провідним чинником українських провідних мас. В часі, коли наші сусіди саме на своє вчительство кладуть ставку і на нього спирають всяку працю на наших землях, — відсепарування українського вчительства від українського загалу, — це трівожний обяв, якого не можна проминути мовчки."

Автор шукає причини цього стану і знаходить дві: одну зверхню, — себто „дуже важні правно-суспільні обставини", що на їх зміну не маємо на жаль ніякого впливу. Це булоб вірне щодо причини лиха, зате перебільшене щодо розміру „душевного заломання" і взагалі чорних тонів малюнку. Безперечно відпало від учительського активу дещо одиниць, були теж прикрі випадки заломаних характерів, але не були тільки поодинокі випадки, не масові. Це все бувало і буває також серед інших кол нашого громадянства, бувало і буває впору безладдя кожного народу. Зате правдою є, що вчительство мусіло перестати бути провідним чинником українських мас, але впливовим чинником таки дальше залишилось, хоч не всі хочуть і вміють це бачити та оцінити. Самі ж родні маси оцінюють справу дуже влучно і в численних випадках навіть просять українських вчителів надмірно не експонуватися. Другою причиною „зневіри, депресії і занепаду вчителів як загалу" мав би бути (від 25-літнього ювилею) тодішній провід, а від 3/7. 1932 р. новий провід Т-ва. У рожевих барвах купались до

Дати в часі літа один фестин, одну аматорську виставу, один концерт, один попис, одну забаву, чи яку іншу імпрезу в користь Централі Рідної Школи — це не тільки обовязок кружків „Рідної Школи", але й усіх українських товариств.

воєнні роки діяльности Т-ва ВПУВ, коли провід Т-ва „організатор сотень та тисячів безправних і беззасібних заляканих і поневірюваних учителів“ довів до того, що ВПУВ росла в силу моральну й матеріяльну та вела переможну боротьбу з трусливістю, плазунством та безхарактерністю і то здебільша з успіхом, бо чимало блудних синів повернуло на правдиву путь“.

Ми дуже далекі від того, щоб обезцінювати вартість дійсної організаційної праці попередніх проводів усіх від початку оснування ВПУВ. Усі внесли частину праці в повільну розбудову організації, багато зробили на ділянках, що їх стаття називає, однак, згідно з дійсним станом треба підкреслити, що довоєнним проводам повелося при всіх зусиллях обєднати в Т-ві ВПУВ максимум 867 членів, решту праці залишили на повоєнні роки, які виявили зріст числа членів Т-ва від 1920 р. 1521 членів, в р. 1921 — 1541, в 1922 р. — 1798, в 1923 р. — 2078, в 1924 р. — 2212. Відтак іде однорічна перерва, бо Т-во завішене в урядуванні, в 1925 р. — 2311 членів, в 1926 р. — 2370 чл., в 1927 р. — 2380 чл., в 1928 р. — 2430 чл., в 1929 р. — 2563 чл., в 1930 р. — доходило до 3.000 членів, але багато зпоміж них належало тільки духово з огляду на ювілейний рік. Від трьох років обовязує новий загострений статут Т-ва. Він постановляє, що член, який винен тримісячну членську вкладку, перестає бути членом і тратить усі права до Т-ва. Статут ухвалили Заг. Збори в такому змісті з огляду на права до посмертного фонду.

В адміністраційнім році 1935 мало Т-во платних членів 2112.

Всі ці подані сухі цифри найкраще ілюструють стан і розвій Т-ва перед війною, по війні та тепер і розвівають усі голошені і ширені легенди, буцімто Т-во наше перед війною розвивалося надзвичайно, а нині підупадає.

Не розуміємо, як автори статті можуть порівнювати відносини з часів довоєнних із сучасними відносинами. Хоч, правда, і перед війною нелегкі були обставини учительського життя, і шкільної та громадянської праці. А проте, яка незмінна ріжниця! Не можемо з цензурних причин подрібно вясовувати всіх ріжниць правопорядку, можливостей оборони громадянських прав вчительства і застосовуваних засобів боротьби тоді і тепер. Якжеж можуть автори порівнювати ролю і свободу сусіднього вчительства з ролею і свободою українського вчительства? Неначе впалиб ва нашу нещасну землицю з Марса. Годі приняти, щоб ці рядки статті писав хтось у добрій вірі і без наміру атакувати провід Т-ва усіма докорами, яких тільки можна причіпитись.

Автор статті чомусь-то вважає, що „по персональній чистці“ 1932 р., себто по не вибранні бл. п. І. Строніського і ще деяких членів Проводу Т-ва, прийшло „душевне заломання, депресія і зневіра членів ВПУВ. приняла застрашливі розміри“.

Автор подає, будьтоби бл. п. І. Стронського і деяких інших членів усунули з проводу тому, що вони закликали товаришів, щоб завернули свою організацію з блудної дороги. Нічого подібного не було! Бл. п. Іван Стронський уступив з проводу тому, що зайшли непорозуміння між ним і іншими членами проводу — на тлі винайму мешкання в камяниці Т-ва, де міститься захист для членів, якого він жадав для себе. Ті непорозуміння вплинули на тодішнім Заг. Зборі некорисно на вислід його вибору до Головної Управи Т-ва.

Інший член Управи провадив двічі чи тричі підчас ферій з припоручення Головної Управи харчівню Оселі у Ворохті. Ця функція наразила його на непорозуміння із членами Т-ва, і це згодом вплинуло некорисно на вислід вибору того члена до Гол. Управи. Отже не заклики тих осіб до товаришів, щоб вони завернули свою організацію з блудної дороги були причиною, що вони уступили з проводу Т-ва, а причини були зовсім іншого роду. Також ті заклики не могли торкатися проводу Т-ва, бо тоді у проводі були саме ще ті люди, яких вислід виборів з проводу усунув.

Треба би спитатися, до кого були звернені заклики? Яку вартість і значіння мають і мали подібні заклики до членів, що жили і живуть у невідрадних відносинах, що у неспокою лягають спати і з трівогою про своє майбутнє завтра прокидаються? Чи за це має відповідати провід Т-ва? Чи він є у спромозі сам направити лихо?

Вплинути на зміну, направити зло можуть лише сили протилежні до тих, що згадані явища викликали. Т-во ВПУВ тих сил не має і лиха вповні не направить. Провід Т-ва робить, що може, щоб утримати високо прапор організації та моральні сили членів на шляху незміненої ідеольогії. Але всеж чуємо дзвін трівоги, що українське вчительство від громадської праці усувається, ба навіть відчужується від свого народу. Це невірне! Але питаємо, чи інші державні службовики беруть замітнішу участь у громадській праці? Місто Львів має найбільше українських інтелігентських сил, державних і приватних службовиків, які повинні брати участь в громадській праці в львівському повіті. Заг. Збори львівської філії „Просвіти“ засвідчили зовсім що іншого. Але суть справи в тому, що преса з цього приводу закидів нікому не робила! Може треба би навіть і деяких членів редакцій запитати, чи всі вони беруть участь у громадській праці? Чомуж такі домагання ставить преса тільки до українського народнього вчительства, якщо це державні урядовці, з такою обмеженою свободою руху, як і інші державні урядовці української народности? Автор статті вважає, що причиною всього зла, долі й недолі народнього вчительства а також і того, що народне вчительство відсуваєтья від громадської праці є недомагання його організації, а головно репрезентаційна система і комісія-матка. Вважає, що не маловажною причиною є брак на Заг. Зборах ідеольогічних і організаційних рефератів, невідповідне редагування „Учит. Слова“, невміла правна оборона, зле зорганізована Оселя у Ворохті, адвокати-жиди, кафлярі-неукраїнці, уступлення з Т-ва бл. п. Івана Стронського, а також і те, що один член Дирекції в чинній службі і організував свято „реґіонального Шевченка“. В самому засновку, в самій новоствореній, дивоглядній, організаційній виборчій системі лежить корінь лиха. Бажаючи уздоровити відносини треба передовсім змінити ту систему.“

Дирекція Т-ва ВПУВ.

(Далі буде).

З організаційного руху.

ВІЧЕ В СТАРІМ САМБОРІ.

Заходом Повітового Народнього Комітету в Ст. Самборі відбулося дня 26. м. м. в Ст. Самборі в домі філії „Просвіти“ посольське справоздавче віче, на якім посол **Гринь Тершаковець** вложив звідомлення з діяльности Української Парляментарної Репрезентації. Віче відкрив голова П. Н. К. б. сенатор **о. Юліян Татомир,** парох Лужка Горішнього. Проводив вічем заст. голови П. Н. К. п. **Пукач, господар** зі Стрільбич, секретарював п. **Михайло Фарило** з Старої Ропи.

У своїм звідомленні з діяльности У. П. Р. торкнувся посол **Тершаковець** справи польсько-української нормалізації, справи висунених У. П. Р. до уряду домагань та промов на терені сойму й сенату. Над звідомленням вивязалась оживлена дискусія, в якій забрали голос: о. декан Бенцін зі Старого Самбора, п. Рудзінський Іван зі Старої Ропи, п. Іваницький з Бусовиськ, п. Пелішкевич з Турчинович, п. Волинець, війт у Ст. Самборі, о. Татомир, б. сенатор, що як останній бесідник поставив відповідні резолюції. Багато бесідників указувало на те, що замість нормалізації на долах (в повіті Турка) настало загострення, на що вони наводили цілу низку фактів. Постанов мовного закону з р. 1924, ухвалюваних громадськими і волосними радами в справі ведення протоколів також в українській мові і в справі двомовних орієнтаційних таблиць дотичні органи не виконують. Мало це місце напр. у Стрілках і Ліниці, де війти не виконали ухвали волосних рад у справі двомовних орієнтаційних таблиць і протоколів волосних рад. Дальше секретар волости Стрілки накладає податки так, як сам цього хоче, не кермуючись ухвалою волосної управи. Повітовий виділ скреслює у громадських буджетах суми, вставлювані на заложення громадських шпихлірів, як це мало місце у громаді Лужки Горішні і Бусовиська. Дальше нарікали промовці на великий визиск власників лісів у Ст. Самбірщині, а саме фірми Шелля й інших, де за доставу дерева з ліса до стації платили від 4.50—5 зол., значить дуже мізерну ціну, бо селяни тратили при тім цілу днину зі запрягом. (В цій справі інтервеніював у самбірського старости посол Тершаковець і дістав відомість, що справу поладнано корисно для працюючих). Також турчанський староста інтерпретує воєвідський обіжник у той спосіб, як і добромильський староста та забороняє хорові або аматорському гуртковї брати участь в імпрезах поза своєю читальнею і селом. Цього в інших староствах не практикують. Це наражує не тільки на страту ті читальні, але й гамує всяку співпрацю на культурному полі. При тім несвідомість села використовують ріжні „Звйонзки Роботнікув Рольних“ і втягають наших селян до цієї організації, побираючи по 1.20 зол. вкладки місячно тоді, як при кружках „Сільського Господаря“ є отворені секції охорони рільних робітників, а вкладка там всього 1 зол. на цілий рік.

По дискусії давав вияснення посол **Тершаковець** у політичних та господарських справах і вказував на деякі практичні речі в ділянці громадської самоуправи і податків. На внесок о. Татомира ухвалено одноголосно такі резолюції:

1) Зібрані на вічу громадяни Старосамбірщини висказують довіря послові Тершаківцеві й У. П. Р. за дотеперішню діяльність на терені законодатних установ.

2) Зібрані видвигають домагання, щоби влада виконала постуляти, предложені У. П.

3) Зібрані заявляються за знесенням збірних громад, у практиці зовсім непотрібних, що своїми буджетами надмірно обтяжують населення.

4) Зібрані протестують проти штучного піддержування на терені Ст. Самбора нежиттєздатних москвофільських організацій в цілі роздвоєння громадянської співпраці українського населення і закликають свідоме старосамбірське міщанство рішуче протиставитись деструктивній роботі москвофільських одиниць.

5) Зібрані взивають увесь загал Ст. Самбірщини протиставитись розкладовій комуністичній роботі через скоординування праці українського громадянства на всіх ділянках національного життя.

ЗАЯВА.

Від Ред.: З Верчан, місця недавніх кривавих подій, дістаємо таку збірну заяву з проханням помістити її на сторінках „Діла“.

Ми, нижче підписані: Громадська Рада Українські Установи і доставці молока у Верчанах заявляємо солідарно отсим, що непомірне страшні траґічні події, які мали місце дня 12. 8. 1936. р. у Верчанах з нагоди Районового Кооперативного Свята, п'ятнуємо й осуджуємо без милосердя. Зокрема осуджуємо якнайрішучіше бандитський виступ напівздичілих і до крайности скомунізованих осібняків з Верчан.

Кількананцять тих здичілих осібняків, які допустились бандитського виступу аж до пролиття невинної братньої крови, не мали і не мають нічого спільного з громадським життям у селі Верчанах. Тому ми підписані уважаємо, що не може спадати моральна відповідальність на нас за тих злочинних людей, коли ми не мали і не маємо з ними нічого спільного.

Верчани, дня 23. липня 1936.

Кость Гаврильців, солтис, Печатка: Ґромада Верчани, Солтис Ґміна Дашава.

Печатка: Кружок „Сільського Господаря“ у Верчанах — О. Кавшан, голова (підпис).

Печатка: Торговельно- і Господарсько-Споживча Спілка „Праця“, кооператива зар. з обмеженою порукою у Верчанах — Кухтій Гриць, м-р Яців Дмитро (підписи).

Осипа Кавшан, гол. К. С. У.

Печатка: Кружок „Союзу Українок“ у Верчанах.

Печатка: Кружок „Рідної Школи“ у Верчанах — о. Михайло Ференц (підпис).

Спортово-Руханкове Т-во „Сокіл“ у Верчанах — м-р Яців Дмитро (підпис).

Печатка: Читальня „Просвіти“ у Верчанах — Кость Гаврильців. Панько Білайко, секр. (підп.).

Громадська Рада: О. Кавшан, Іван Максимів, о. Михайло Ференц, Гриб Гринь, Кришталь Гринь, Сенів Стефан, Петро Сенів, Гриць Гаврильців, Іван Маркоць, Олекса Білик, Матвій Цап, Теодор Мельник, Кухтій Гриць.

Іван Максимів, Іван Маркоць, Панько Білайко, Андрій Галій, Бабій Михайло, Климець Гринь, Петро Попович, Яць Козак, Василь Небесний, Столяр Андрій, Олекса Максимів, Михайло Диба, Гринь Гаврильців, Антонів Федьо, Яців Іван, Дмитро Пекар, Василь Богаєць, Різник Дмитро, Дмитро Маркоць, М. Стець, Коцюба Михайло, Василь Пасемко, Петро Гаврильців, Олекса Білик, Мельник Стефан, Петро Лозарук, Козак Дмитро, Матвій Цап, Василь Кацій, Петро Мельник, Теодор Макорек, Стефан Гарасимів, Стасів Дмитро, Яць Пасемко, Кухтій Гриць, Михайлишин Матій, Антонів Гринь, Кавшан Іван, Пасемко Петро, Гриб Гринь, Кришталь Гринь, Дмитро Михайлів, Гаврильців Михайло, Петро Вельґош, Козак Микита, Кость Гаврильців, Михайло Іванків, Гринь Стасів, Сенів Степан, Андрій Іванків, Столяр Федьо, Пекар Іван, Гринь Ґаза, Петро Бучинський, Михайло Кораль, Тарах Мельник, Пекар Гриньо, Анна Бабій, Настуня Столяр, Кася Чихрій, Анна Макара, Параньна Вас, Михайлюк Андрій, Кавцек Гринь, Федьо Тиркус, Король Гринь, Бойко Анна, Ґерґа Данило, Керши Степан, Анна Стасів, Яців Йосиф, Стасів Михайло, Марина Трач, Дмитро Гринишин, Дроздоска Марія.

60-ліття ґен. Віктора Курмановича.

Відень, дня 16. червня 1936.

До Редакції часопису „Діло“ у Львові.

Вельмишановний Пане Редакторе!

Оцим прохаємо Вас зволити помістити в одтім з найближчих чисел Вашого цінного журналу повідомлення про те, що на днях заснувався у Відні за почином тутешнього Академічного Т-ва „Січ“ ініціятивний комітет для пошанування припадаючого в цьому році ювилею 60-ліття нашого заслуженого військового діяча, *ген. Віктора* Курмановича. Ціллю того комітету є підготовити відповідне свято в честь Ювилята та подбати про грошеву збірку на ювилейний дар ґен. Курмановича як тривкий знак памяти нації про його заслуги в епоху наших оставніх визвольних змагань.

При цій нагоді дозволюємо собі зазначити, що по думці дотеперішніх постанов комітету було б дуже бажано, якщоб відповідні чинники подбали негайно і в краю про заснування таких же комітетів.

Всі українські часописи прохаємо передрукувати.

З належною пошаною.

ЗА КОМІТЕТ:

Д-р Остап Грицай, голова. *Д-р Павло Маценко*, секретар.

Від Ред.: Містячи з найбільшою приємністю отсей комунікат, висказуємо тільки здивування, що лист Ініціятивного Комітету, датований у Відні 16. червня ц. р., дістали ми приватною дорогою до наших рук щойно нині, 29. липня 1936.

Італія візьме участь в льокарненській конференції.

А НІМЕЧЧИНА?

ПАРИЖ, 29. 7. Авас. Як інформують з доброго джерела, мін. Чіяно урядово повідомив амбасадора де Шамбрен, що Італія візьме участь у нараді льокарненських держав. Що відповість Німеччина — невідомо, хоча французькі кола сподіються позитивної відповіди.

ТАКОЖ САНКЦІЇ.

РИМ, 29. 7. Стефані. Як подає преса, Італія перестала купувати румунську нафту тому, що мін. Тітулеску обидив у Женеві італійських журналістів.

—o—

1.00 абісинців згинуло в бою з італійцями.

АДІС АБЕБА, 29. 7. ПАТ. Абісинці під командою Авера Касси заатакували на шляху Адіс Абеба-Дессіє італійський відділ, що відбив їх з великими втратами; у бою полягло коло тисячі повстанців. Тубильці підтримували італійців.

АДІС АБЕБА, 29. 7. Стефані. Відділи абісинських партизанів заатакували італ. залогу на південь від Адіс Абеби; відкинено їх з великими втратами.

Успіхи еспанського уряду.

БЕРЛІН, 29. 7. Нім. Інф. Бюро. За останню добу помітна легка зміна у положенні на користь урядових військ.

ЛЬОНДОН, 29. 7. ПАТ. Ген. Франко просить морську владу в Гібральтарі, щоб британські военні кораблі не зближувалися до еспанських і не наражували себе на випадок летунського бомбардування. Урядові війська осягнули перемогу біля Сан Себастіяну.

—o—

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

Єгипетський уряд опрацював проект амнестії, з якої скористалоб к. 2.500 політичних вязнів. До політ. убивників вона не відносилась би.

Французький сенат рішив продовжити науку у народніх школах на 1 рік, пересуваючи границю шкільного віку з 13. на 14. літ.

Німецькі дипльоматичні кола радять з Гітлером, яку відповідь дати на запрошення на льокарненську конференцію.

Китайці убили у Веі-Пао 2-ох японських поліцаїв та 3-ох манджурських.

Турецький парлямент ратифікував новий договір у справі проливів. Тур. дипльоматія шукає зближення до Англії.

Сенат Куби ухвалив політичну амнестію для засуджених після 1. травня ц. р.

Для нашої будучности не байдуже, чи громадянство сплатить інвалідам затягнений довг, чи покине їх безпомічних власному терпінню!

КОЛИ БУДЕ СОЙМОВА СЕСІЯ?

В політичних колах поширюється поголоска, що на вересень скличуть надзвичайну соймову сесію. Здогадуються, що на цій сесії пробували би створити підстави для ширшої акції проурядового табору.

Ліві гуляють!

З Дрогобиччини пишуть нам:

Подвиги лівих у Нагуєвичах і Верчанах всім добре знані. На щось подібне заносилося дня 19. липня також у Стебнику, пов. Дрогобич. Того дня уладила „Робітнича Громада“ в городі фестин. Забава була широка й весела, а хоч критичні часи і велике безробіття, то напитків було досить. Приграввала музика місцевої копальні. Пополудні надтягнула хмара гостей мойсеєвого віроісповідання — піхотою, фіякрами й автами з Дрогобича, Борислава та з околиці. Гостей приймали з почестями і спільна забава затягнулась до години восьмої.

В тім часі в салі церковного дому діти з садку „Р. Ш.“, убрані і заквітчані, розпочинали виставу „Серед квітів“. Нараз прибігло трьох молодих членів „Робітничої Громади“ які заявили: „Саля має бути опорожнена, бо ми маємо тут дальшу забаву“. До сіней стала пхатися маса чужої молоді, за нею посунуло понад 200 гостей жидів. Всякі персвазії не помогли. Щоб не допустити до проливу крови, виведено дітей і гості, які закупили білети на виставу, покинули салю.

„Робітнича Громада“ має цього року також свій окремий садок — і дітей там учать „поступово“, про що іншим разом. *Дрогобицький.*

Жнива вже кінчаться.

Як випав збір збіжжа?

Цьогорічна спека приспішила жнива майже на три тижні і в перших днях серпня ц. р. вони закінчаться. Гарна погода сприяє тепер при звожені збіжжа. Назагал цьогорічний збір збіжжа кращий, ніж минулорічний. І так збір жита у тернопільськім і станиславівськім воєвідстві випав дуже добре, у львівськім дещо гірше, але в кожному випадку краще, ніж минулого року. Офіційні вістки кажуть, що з 1 га господарі зібрали цього року 15 сотнарів, у господарствах з високою культурою 20 до 25 сотнарів з гектара. Пшениця, ячмінь, овес і ріпак випали дуже добре. Картопля, бураки, кукурудза і конюшина заповідаються теж добре.

—o—

НОВИНКИ.

— **Українське Національне Обєднання (УНО) в Німеччині** присвятило свої чергові сходини дня 29. липня в домівці „УНО“ (в Берліні — Галензее, Кронпрінцендамм 1) обговоренню справи заснування української православної парохії в Німеччині.

— **Пашпорти за 50 зол.** Як ми вже згадували в попередніх числах, від 22. серпня обовязуватимуть нові пашпортові приписи. Ходять чутки, що полекшеві та безплатні пашпорти будуть обмежені до кількох категорій передбачених законом. Давній сорокзолотовий пашпорт коштуватиме коло 50 зол., кожний день поза речинець важности пашпорту 1 зол.

— **Забагато в Польщі залізних студентів.** Вийшла статистика студій у вищих академічних школах. З неї довідуємось, що на правничім факультеті в Польщі є понад 15.500 студентів, на фільософічнім — 13.300, на медичнім — 4.150, торговельні науки — 3.500, рільництво і лісництво — 2.650, механіка і електротехніка — 2.600, на комунікації та інжинірії — 2.200. Найбільше дипльомів дістають студенти по 4, 5, 6 і 7 роках студій. Однак великий відсоток кінчить студії щойно по 9, а то й більше роках, це так звані „залізні“ студенти.

— **Зміна поштової аґенції.** Від 31. липня ц. р. ліквідують поштову аґенцію Лука коло Самбора, на її місце отворять нову аґенцію в Дорожеві, до якої будуть належати громади: Дорожів, Ортиниця, Майнич, Лука Шляхотська, Лука Рустикальна, Билина Велика і Татари.

— **Стан посідання Львова корчиться.** Віцеміністр освіти, проф. д-р Уейський, що цими днями був у Львові, делеґації Польського Лісничого Товариства заявив, що справа лісового відділу львівської політехніки вирішена і що цей відділ буде зліквідований.

— **Авто переїхало дівчинку.** На Замарстинівській вулиці у Львові, шофер переїхав 5-літню дівчину Марію Арабську. Слідство виявило, що шофер їхав дуже осторожно, але дівчина залишена без опіки хотіла перебігти через вулицю і дісталася під колеса авта.

— **Львівська хроніка.** Під брамою Х. поліц. комісаріяту арештовано якогось типа, що терором змусив Теодора Онишика відкликати зізнання проти іншого типа, що вкрав Онишикові скіряну куртку. — У К. Мітельського (Львівська 27) вкрали ґардеробу вартости 85 зол. — Вчора перевела поліція облаву в середмісті, арештуючи кільканацятьох прошаків. — У купелевому заведенні на Залізній Воді вкрали Е. Жаборській течку. — Робітник Й. Круль впав до каналу глибокого на 4 метри і сильно побився.

— **Завмерле містечко.** Ним є літнище Фриштак коросняанського повіту, де панує тепер епідемія черевного тифу. На підставі осуду лікарів адміністраційна влада заборонила улаштовувати у Фриштаку ярмарки, зібрання, ввозити і вивозити харчі. Також заборонили мешканцям виходити з містечка і замкнули доступ до нього.

— **Два роки вязниці за телефонічний кабель.** Суд у Станиславові засудив О. Івасяка й В. Юрочку на два роки вязниці за те, що вони протяли телефонічний кабель Варшава-Букарешт.

— **Епідемія сказу між псами** поширилася в Бучачі. Місцева влада пригадала мешканцям про відповідні приписи та повчила про обовязок зголошуватись негайно до повітового лікаря на випадок, якщо когось покусав би пес.

— **Краєва хроніка.** Грім забив у Славську Гриця Марцуна, що підчас бурі схоронився на дерево. — На паленище одної з тернопільських цегелень підложив хтось гранати, які зрештою в пору помічено й усунено. — 25-літній Гіфефер зі Заболотного помер на сонящний удар. — 43-літня жидівка Геня Фур наложила на себе руку, заголоджуючи себе на смерть на могилі своєї матері. — Від грому згоріло господарство Михайлини Міськів у Смільні (Брідщина). — Зла будова комина була причиною пожежі господарства А. Олексюка в Поникві (Брідщина). — В Заболотові утонув підчас купелі 11-літній Василь Вомерій. — Федь Шапкайло та Ілько Петришак із Цідушиць Великих, пов. Стрий, напали на нічного сторожа Феля Бомбика і побили його колами.

— **Жертва каюкового спорту.** Е. Франке, 38-літній промисловець з Ченстохови, що був на літниці в Заліщиках, вибрався на прогульку по Дністрі каюком. Пливучи назад положився на каюку, щоб опалюватися. Коли доплив до місця, де сходять на пляжу, каюк звернув на румунський бік, де глибінь Дністра є 6 м. Франке піднісся, щоб завернути на польський бік, але в тій хвилині каюк перехилився, а Франке впав до ріки і втопився. Його трупа досі не віднайшли.

— **З ким одружиться король Едвард VIII.** Англійського короля знову почали сватати. Англійці дуже цікавляться своїм королем і між англ. громадянством раз-у-раз виринають здогади і сплітки про будучу королеву. Ці здогади відновились тепер у звязку з приїздом до Льондону молодшої доньки колишнього німецького престолонаслідника княжни Цецилії Вікторії. Молода княжна має 19 років, вона дуже симпатична брюнеточка і велика спортсменка.

— **Столітні цигара.** Відомо, що старе вино найліпше. Незадовго можна буде устійнити чи гаванські цигара з роками стають ліпші. На площі Фреюнг у Відні мають усунути бронзові статуї, що їх різьбив славний різьбар Томас Шванталер. Він відливав ці статуї в Мінхені приблизно сто років тому. В той час були гаванські цигара дуже дешеві в Мінхені, зате дуже дорогі у Відні. Мистець Шванталер вложив у середину статуй багато цигар, маючи на думці те, що сам буде приявний при будові статуй у Відні і цигара повиймає. Тимчасом занедужав і статуї уставили без нього. Шванталер, пристрастний курець, жалував ціле життя, що не міг видістати цигара з цього оригінального сховища.

— **Кому завдячує жіноцтво свої прикраси.** Напевно ніодна жінка, що накладає на себе фальшиву біжутерію та фальшиві бриліянти не подумала ніколи, кому завдячує, щонавіть найбідніша може позволити собі на королівський діядем — із фальшивих бриліянтів. Історія походження фальшивих самоцвітів сягає часів Марії Тереси. Підчас карнавалу в 1750 р. у Відні, появилися на „народньому балю" три жінки в костюмах туркинь. На них блистіли бриліянти незвичайної величини. Зовсім зрозуміло, що всі почали допитуватися, звідки звичайні жінки могли дістати такі дорогоцінности. Скоро було всім відомо, що це дружина і дочки Йосипа Штрасера, якого негайно поліція арештувала. На допиті Штрасер заявив, що робить бриліянти з піску, олова, чистого поташу, соди і арсеніку. Справа стала голосна і дійшла до цісаря. Штрасера привели перед цісаря Франц Йосифа і цісареву Марію Тересу. Цісар дав Штрасерові більшу суму грошей і замовив копії королівських бриліянтів. Штрасер скоро розбагатів, але переселившись до Франції помер у нужді. Секрет роблення фальшивих бриліянтів продали спадкоємці винахідчика і скоро фальшива біжутерія появилась у всіх краях. В Німеччині досьогодні називають фальшиві самоцвіти „штрасерами".

— **Найменші люди радять.** У Будапешті скликують свій конгрес карлики. Для цього склався окремий комітет, що ним проводить Юліюс Гут, карлик 75 цм. заввишки. Мадярщина це правдива країна ліліпутів, бо живе там багато карликів. На кожних 30 тисяч мешканців припадає один карлик. Юліюс Гут, син і внук карликів, давно вже стремить до того, щоби утворити всесвітній союз карликів. Тепер його мрії мають здійснитися. На конгресі будуть обговорюватися такі точки: домагання закону, що забороняв би мішані подружа, себто карликів з нормальними людьми. Збільшити кари для тих, що штучно стримують ріст дітей, щоб їх потім експльоатувати. Признати для карликів „дитячі" знижки на поїздах, у театрах і кінах.

—o—

ДИВОГЛЯДИ.

ПАТРІОТИЧНА МАНДРІВНИЦЯ.

Австралійська громадянка Робертсон Бул має 90 літ і неабиякий рекорд за собою. Вона уроджена шотляндка, але від 64 літ живе в Австралії. За той час не пропустила вона ніодного року, щоб не приїхати до Шотляндії і їздила з Австралії до Шотляндії досі 68 разів, здорова та бадьора.

БУДДА І ФРАНЦУСЬКІ ПОЛІТИКИ.

У колах французьких учених, що займаються дослідом незвичайних явищ, стежать від якогось часу за одною індійською статуеткою, з якою звязана неабияка історія. У 80. р. минулого віку подарував один індійський духовний малу статуетку Будди **одному французькому** археольогові; статуетка була власністю одного магараджі. Індійці вірили, що статуетка має в собі міць допомагати людині в карієрі, але і загрожує йому постійно смертю. Археольог подарував статуетку французькому політикові Карно, що швидко став президентом республики і кілька літ пізніше згинув забитий. Статуетка перейшла згодом до Пуанкаре, якого вибрали президентом республики, ще після **того, як він її дістав.** Тому, що він був забобонний, спекався скоро цього предмету. Тепер вона знову в руках одної людини, за долею якої стежать втаємничені в історію цієї статуетки.

—o—

‡ Посмертні згадки.

МАРІЯ З ОНИШКЕВИЧІВ НАГУРСЬКА.

Ненадійно, бо ледви в 37. році життя відійшла від нас у силі віку **Марія з Онишкевичів Нагурська,** дружина греко-католицького пароха в Кустині, радехівського повіту. Неспожиту енергію, яку одідичила по своєму батькові о. Ст. Онишкевичеві та небуденний організаційний хист виявила М. Нагурська на всіх ділянках народнього життя. Підчас наших визвольних змагань зорганізувала в Каменоброді відділ війська на допомогу до Львова. За ту діяльність Покійної вивезли о. Нагурського як заручника, а приходство обстрілювали навіть з гармат. По повороті зза Збруча бл. п. Марія Нагурська не опустила рук, але з подвійною енергією взялася до праці. В с. Лоні організує разом з чоловіком церковні братства. За її діяльність підчас виборів забирають знову о. Нагурського, тим разом до бережанської вязниці, щоб залякати молоду його дружину, яка залишилася в хаті з маленькою дитиною. Одначе найбільшу діяльність розвинула бл. п. Марія Нагурська в Барилові і Кустині, темних селах радехівського повіту, де до її приходу не було ніякого сліду зорганізованого життя. Покійна помагала недужим і положила основи під „Просвіту", „Рідну Школу", кооперативу та кружок „Союзу Українок", зорганізувала хор, давала вистави, концерти та народні свята. Одночасно знайшла ще час, щоб призбирати фонди і закупити в „Доставі" у Львові утвар до церкви та інші речі. За працю при організації селянок до участи в останніх виборах дістала цеглою від несвідомих елементів і ледви врятувала життя. Та це не зломило її. За один рік праці в темнім селі Кустині змінила його обличча зовсім. Тому на вістку про смерть любленої всіми зразкової громадянки всі товариства в Кустині вивісили жалібні хоругви і переслали 5 зол. на Рідну Школу замість вінка своїй „Найдорожчій Провідниці". Смерть бл. п. Марії Нагурської відчули дуже болюче громадяни і церква. Нехай буде земля пером Тій, що так любила цю свою рідну землю!

Дописи.

ТЕРНОПІЛЬ.

Українським купцям і ремісникам під увагу. На багатьох купецьких чи ремісничих вивісках бачимо дуже скромні написи по українськи, або зовсім їх нема. Яка причина цієї скромности, коли вивіска велика за чотири метри і прізвище українця по польськи написане великими буквами, а зовсім незамітно по українськи? Куди більші написи по українськи поміщують чужонаціональні купці. Ще сумніше, що деякі українські фірми не мають зовсім українського напису. Чому воно так? Чему саме українські купці й ремісники добровільно зрікаються права задокументувати український характер міста? При цій нагоді одно побажання до централі Союзу Українських Купців, а саме, щоб вона устійнила зразки вивісок і щоб малярі, які не знають української мови не плюгавили її в страшний спосіб. Більша частина вивісок в українській мові — це переклади з польських і тому такі дивоглядні. Найвищий час подбати про гідну рекляму наших купців і промисловців!

ХОДОРІВ.

Посвячення угольного каменя під Районову Молочарню. В суботу, 25. липня ц. р. відбулося посвячення угольного каменя під Районову Молочарню в Ходорові. Акту посвячення доконав о. кан. Долгий з Ходорова. Р. М. в Ходорові повстала на руїнах Р. М. в Жукові й Р. М. в Береадівцях. Через брак відповідного дому на молочарню Р. М. приступила до будови власної, зразкової домівки. Будову веде кооп. КІР зі Львова під надзором інж. Заставного. На зиму має закінчитися будова і Р. М. перенесеться до власної хати. Щасть Боже!

САМБІРЩИНА.

Фестин у Кружиках. Заходом членів читальні „Просвіти" в Кружиках відбувся 19. ц. м. на громадській площі над Дністром великий фестин з такою програмою: 1) вправи „Каменярів" з Корнилович, 2) вправи „Каменярів" місцевих, 3) вправи дівчат „Союзу Українок" з Кульчиць Шляхотських, 4) вправи доросту хлопців з Корнилович, 5) вежі, 6) відбиванка, 7) перегони в міщках, 8) фантова льотерія. Слід підкреслити, що молодь у день тяжко працювала на полі при жнивах, а в ночі вправляла. Фестин відбувся в найбільшому ладі, без ніяких інцидентів чи сварок. Це слід підкреслити тому, що одну з точок виконували дівчата з Кульчиць Шляхотських. Від давніх часів існує між тими двома селами антагонізм, який так влучно змалював Андрій Чайковський у повісти „Олюнька". На щастя, колишні пересуди „шляхотські" молодь викорінює. Всі вправи вийшли добре. На фестині пригравала дута орхестра Т-ва „Бандурист" зі Самбора, а вечором на вечерницях смичкова з Раллович. На початку фестину орхестра відограла національний гимн. Опісля молодь виконувала справно одну точку програми за другою. Вечерниці тревали до ранку. Буфет у власній управі. Чистого доходу було коло 100 зол. При цій нагоді слід би подумати, чи не краще було би, щоб виділ читальні „Просвіти" за гроші з ріжних імпрез купував поволи будівельний матеріял, а не давав грошей на позички, яких опісля не можна стягнути навіть на основі судових присудів. Виділ повинен усіми силами прямувати до будови власної домівки.

Багато допомогли Рідній Школі ті особи й установи, що подарували їй облігації народової позички. Хто має такі облігації, зволить негайно прислати на адресу: Рідна Школа, Львів, вул. Сикстуська 46.

Спорт.

УКРАЇНА — Р. К. С.

В неділю 2. серпня ц. р. відбудуться товариські змагання між цими дружинами на грищі Р. К. С-у на Богданівці. Початок змагань в год. 5-ій пополудні.

В год. 3-ій попередять змагання молодших дружин.

РУСЬ — ВІКТОРІЯ ЖІЖКОВ.

В неділю 2. серпня грає Русь у себе в Ужгороді за вхід до чеської ліги відплатні змагання з Вікторією Жижков (у Празі Русь програла 2:3). Якщо Русь тепер виграє, її вхід до ліги майже запевнений.

У. С. Т. „ПРОЛОМ" ПЕРЕД ФІНАЛЬНИМИ РОЗГРИВКАМИ ЗА ВХІД ДО А-КЛ. СТАН. О. З. П. Н.

Справа добуття Проломом першенства станиславівської групи Б-кл. перерішена. Вправді перед Проломом ще одні змагання з українським Бескидом у Надвірній (2. 8.), але вони вже не можуть вплинути на місце Пролому. Рішають вони тільки, хто займе II. місце: Бистриця чи Бескид (обі дружини з Надвірної). А справа ця дуже важна, бо й друга дружина станисл. групи Б-кляси бере участь враз із першунами груп: станиславівської і стрийської у фінальних змаганнях. Вже навіть вильосовано порядок змагань. І так:

9. 8. II-а друж. стан. групи — Стшелец (Броншів).
15. 8. Стшелец — **Пролом.**
16. 8. Стшелец — II-а дружина.
23. 8. **Пролом** — II-а дружина.
30. 8. **Пролом** — Стшелец.
6. 9. II-а дружина — **Пролом.**

Пролом є безперечно фаворитом у цих змаганнях. Одначе останні змагання виказали поважний упадок форми і поодиноких грачів і дружини як цілости.

Передовсім разить слаба постава помочі, якої склад у сезоні кількакратно змінювано; на нашу думку всі дальші переміни були чимраз гірші. Пролом має кількох грачів у цій формації, з яких найкращі: Демянчук І. Зубяк і Кулїба. В такому складі повинна поміч грати.

Дальше поважні застереження викликує оборона. Багнюбський з кожним виступом слабший. Його хиби денервують до того ступня Андрійшина І. на воротах, що він пропускає часто найлекші мячі. Одиноким повновартісним грачем оборони є Андрійшин II. На жаль Пролом не має резерв у тій лінії, тому грачі мусять на тренінгах вирівняти оті вагання форми.

Напад Пролому є безперечно найкращою його частиною. Деминчук II. і Якибчук на крилах не викликують жодних застережень: оба вони в формі. Щодо обсади трійки, то є кілька комбінацій. Найкраща — це хиба Пястa, Урсакий і Денис. Правда, поминено тут Кзоникевича, але він направду в останніх змаганнях грав дуже слабо.

Яку дружину виставить провід Пролому, не знаємо. Зачуваємо тільки, що в звязку із зложачами дисциплини у декількох і то навіть кращих грачів провід задумує поступити дуже гостро, викреслюючи тих людей з дружини.

Якщо би II-е місце зайняв надсірянський Бескид, то він не матиме просто жадних виглядів, бож його рівень зовсім низький.

*

В неділю 2. 8. грає репрезентація Ліги з репрезентацією Станиславова. Капітан Ст. О.З.П.Н. виставив такий склад: Огоновський, Габара (Погонь Стр.), Фішік (Рипие), Шефер, Йоньчи (Ревера), Юня (Покуце-Коломия); Здобиляк (Рипие), Легашевський, Заславський (Погонь) і Грабаль (Рипие). Суддею тих змагань буде п. Вацек Кухар.

СПОРТОВЕ СВЯТО В РОГАТИНІ

Заходом Спорт. Комітету відбулось тут мин. неділі спорт. свято. На програму зложились: біг 60 м. дівчат і отсі конкуренції мужчин: біги 100 м., 400 м., мети ратищем і кулею, скоки вгору й жердкою, змагання у відбиванці та змагання в коп. мячі „Лисоня“ (Бережани) — „Зоря“ (Ходорів).

Хоч як воно дивно, то ми всеж таки спортових вислідів із того свята подавати не будемо, бо вони нічим не цікаві, а подамо радше свої враження й завваги.

Отож передовсім мусимо із прикрістю ствердити, що організатори зробили медвежу прислугу українському спортові: свято замість дати пропаганду спорту — перемінилося в щось зовсім протилежне. Не диво, що один із визначніших соколів Рогатинщини сказав: „Це в Рогатині таке свято перший раз, але хіба й останній“. В чомуж причина?

Головну причину невдачі того свята добачувати треба в нефаховости й непідготованости організаторів і самих змагунів. Виною організаторів було те, що через свою нефаховість (хоч доброї волі тут нікому не відбираємо) не приготовили до змагань площі, не постарались про примітивні речі (нпр. порядні втички до дручка при скоку вгору, через що раз-ураз треба було переривати конкуренцію, шукаючи патичків у піску; замість бодай одної лопатки до копання ямок, дали змагунам звичайний великий рискаль), не подумали докладно над мінутовою програмою і тому певно, багато точок відпало. Судді були теж слабі (і коп. мяча і відбиванки навіть!), через що і змагання в коп. мячі та у відбиванці не скінчилися, що зновуж з другої сторони свідчить про брак дисципліни у змагунів. Так, хоч як воно прикро, організатори „іспиту зрілости“ не здали і ще багато мусять попрацювати та навчитись, щоб таких помилок не повторяти на будуче.

Щодо змагунів, то на їх додатнє конто також нема що вписувати. „Лисоня“ (Бережани), провідний клюб у Рогатинщині, медвежу прислугу зробила і організаторам і собі, а українському спортові найбільше, бо зійшла з грища, коли суддя зовсім слушно подиктував карного. Легкоатлети поза великою охотою і доброю волею виказались надто слабим приготуванням. Оце помилки й наслідки, коли хтось гасло „спорт у маси“ кидає в маси неприготовані й із спорт. ідеєю необзнайомлені. Не маємо тут на увазі слабих вислідів (бо вони можуть поправитись), але оте незнання примітивних річей (як копання ямок, бодай сякий-такий стиль при скоках, метах чи бігах) потверджує, що українські спортовці йдуть невідповідною дорогою і в такому випадку про раціональний розвиток ділянки фіз. виховання не може бути й мови. Щоб добре писати, треба знати граматику, але азбуку передовсім!

Гадаємо, що тих кілька, хоч терпких і прикрих, але щирих заввag приймуть ті, до кого вони спрямовані, під розвагу і чергове спорт. свято Рогатинщини буде якнайкраще, чого із щирої душі й серця бажаємо.

Б. Л.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Д-р Михайло Антонович: КНЯЗЬ РЕПНІН, ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОР САКСОНІЇ. Український Науковий Інститут у Берліні. Берлін 1936. Стор. 36, ф. 8°.

Володимир Дорошенко: УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА (Бібліотека Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові). Львів 1936. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові. Стор. 24, ф. 16°.

Іларіон Свєнціцкий: НАЗВА „РУСЬ“ В ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ XIII-го ВІКУ. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві 1936. Стор. 32, ф. 16°.

ЖУРНАЛИ.

ПРОСВІТА, місячник освіти, виховання, культури. Львів липень—серпень 1936. Р. I, Ч. 4—5. Зміст: На всний шлях.. (з приводу Заг. Зборів „Просвіти“). Читання: І. Крч.: Ярослав Мудрий (з нагоди 900-ліття зєдинення українських земель). О. Олесь: Ярослав Мудрий (вірш). Р. Купчинський: Стрілецька пісня. В. Ковальчук: День національної праці. Вв.: Не тільки світа, що в вікні. Вв.: Великий громадянин (з нагоди 100-ліття народин О. Кониського). „Молода Просвіта“: м. д.: Що робити на сходинах „Молодої Просвіти“? А. Курдидик: Десять заповідей „Молодої Просвіти“ (вірш); м. д.: Що „Молодій Просвіті“ читати? Бібліотека: Б. Ч.: Записки в бібліотечній праці. Н. Дорошенко: Наші осяги і змагання в бібліотечній ділянці. Театр — Хор — Музика: В. Ковальчук: Лісовий театр. Я. М. Береза: Обжинки — всенародній образок у піснях. М. Д.: Кілька практичних вказівок про обжинкову дію-образок. Б. Вахнянин: Дещо про ритміку, ритмічні вартости, про ноти та павзи. Б. Кудрик: Наші читальняні оркестри. Поуки й поради: Р. Завадович: Розваги та їх місце в осв.-вих. праці в Читальні. Б. Лепкий: Не хиляйте вділ прапора (вірш). Календарець праці — на липень і серпень. З життя „Просвіти“: М. Б.: З приводу Зїзду освітників. Теми Зїзду освітників. С. Магаляс: Важніші постанови Заг. Зборів Т-ва „Просвіта“. М. Бриликський: 10-ліття Філії Т-ва „Просвіта“ в Харбіні. ***: „Просвіта“ Гуцульщині. Перші жертви з краю на поміч Гуцульщині. М. Б.: Просвітянські окрушки. Забави й розваги. (п. д.) „Ковалі“. „Перебиванка“, „Листар“, „Що везуть?“ „Відбиванка“; Загадки й вигадки (5), розвязка загадок і нагороди. Оповістки: До наших Читачів і Прихильників. Різне.

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Нар. Театр. ім. І. Тобілевича.
Косів.
30. VII. Інваліди.
31. VII. Німа теща.
1. VIII. Лев в Абісинії.
2. VIII. Катерина.

Український Національний Хор під мист. проводом Дм. Котка.
30. VII. Долина.
31. VII. Калуш.

Великий Театр:
Нечинний.

Театр Ріжнородностей:
Четвер, 30. VII. год. 8. веч. „Малощо не ніч пошлюбна.

Кіна.

АПОЛЬО: „Швайцарія горить — Вільгельм Тель“, у головній ролі Конрад Файдт.
АТЛЯНТИК: „Любов у повзі“.
ВАНДА: „Буря над Андами“.
ҐРАЖИНА: „Остання стійка“ і „Що чоловік робить в ночі“.
КАСІНО: „Бродвей Біт“.
КОПЕРНИК: „Чу-Чінг-Чав“ з Анною Мей-Вонг.
МАРУСЕНЬКА: „Симфонія праці“ і „За хвилину щастя“.
МЕТРО: „Пісня ковака“ і „Ремо Сатан“.
МІРАЖ: „Все для переможця“.
МУЗА: „Любовні маневри“ і „Все для переможця“.
ПАКС: Нечинне.
ПАЛЯС: „На згарищах щастя“ і „На хвилі спогадів“.
ПАН: 1) „Віденські ночі“, 2) „Фліп і Флап“.
РАЙ: „І. Ф. І. не відзивається“.
СВІТ: „І. Ф. І. не відзивається“.
СТИЛЕВЕ: „Папуа“ і ревія.
ТОН: „Королівська любовниця“ і „Бюро пропавших людей“.
УТІХА: „Нічна стежа“ і ревія.
ХИМЕРА: „Гроші“.

ФОТОПЛЯСТІКОН.

(пл. Марійська 5.)

„Еспанія“.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Четвер, 30. липня 1931.

Відень (506,8) 16.05 Ресітал, 19.10 Віденські мельодії, 22.10 Легка музика, **Брюсель** (483,9) 21.00 Великий симфонічний концерт, **Братислава** (298,8) 18.10 Сучасні мадярські пісні, 19.30 Весела музична авдиція, **Прага** (470,2) 16.50 Спів, 21.10 Мазепа — муз. Чайковського, слова Байрона; Гюго, 22.15 Сальонова музика, **Париж** (1648) 20.00 Музична подорож по світі, 20.45 Симфонічний концерт, **Мадрид** (274) 18.00 Музична всячина, **Кеніґсвустергавзен** (1571) 15.00 Камеральна музика, 16.00 Концерт, **Букарешт** (364,5) 17.00 Легка музика, 19.20 Сольо на флеті, 20.10 Сальонова музика **Будапешт** (549,5) 20.10 Князь Боб — оперетка, **Міляно** (365,6) 12.00 Камеральний концерт, **Рим** (420,8) Океанія — музична комедія.

Пятниця, 31. липня 1936.

Відень (506,8) 17.00 Форт. ресітал, 20.00 50-ті роковини смерти Ліста, 22.10 Органова музика, **Брюсель** (483,9) 20.00, 21.15 Концерт, **Братислава** (298,8) 21.50 Великий концертовий дует Вебера, **Прага** (470.2) 19.20 Популярний концерт, 12.15 Сонатіна Крейчі, **Париж** (1648) 17.30, 20.00 Концерт, 20.05 Комічна опера, **Кеніґсвустергавзен** (1571) 8.00 Концерт солістів, 10.00 Народні пісні й танки, **Букарешт** (864,5) 19.20 Сучасна двофорт. музика, **Будапешт** (5549) 19.05 Сальонова музика, 22.30 Фестіваль Ліста, **Міляно** (368,6) 17.15 Танкова музика, 21.15 Фортеп. ресітал, **Рим** (420,8) 20.40 Розведениця — оперетка.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Четвер, 30. липня 1956.

6.30, 7.40 Ранішня авдиція, 7.35 Трохи інформацій, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Попурі з творів Легара в гр. пл., 12.13 Полудневий денник, 12.23 Стилізований танок в гр. пл., 15,30 Господарські вісти, 15.45 Вакації матусі, 16.00 Концерт, 16.45 Про працю жінок для оборони держави, 17.00 Концерт, 17.50 Легкий фейлетон, 18.00 Сільва рерум, 18.05 Літо у львівських ділкових городцях, 18.15 Музика з плит, 18.25 В липневу ніч, 18.35 Програми на завтра, 18.40 Реклямовий концерт, 18.50 Актуальна гутірка, 19.00 Театр уяви, 19.35 Польські пісні, 20.05 Подорож в уяві до Бразилії, 20.35 Репортаж, 20.45 Вечірні денник, 20.55 Симфонія г-моль Падеревського, 22.00 На два дні перед Олімпіядою, 22.15 Олімпійські вісти, 22.30 Весела пісенька з гр. пл.

Пятниця, 31. липня 1936.

6·30, 7·40 Ранішня авдиція, 7·35 Трохи інформацій, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Туристичний інформатор, 12.08 Життя товариств, 12.13 Популярний денник, 12.23 Пісні і танці, 14.30 Популярна музика. 15 30 Господарські вісти, 15.45 Розмова з недужними, 16.00 Концерт легкої музики, 16.45 Як вибирати заняття, 17.00 Сучасна оперетка, 17.50 Спортовий порадник, 18.00 Устріки Долішні, 18.10 Попурі з творів Цірера, 18.25 Програмова скринька, 18.35 Програма на завтра, 18.40 Реклямовий концерт, 18.45 Гутірки, 18.50 Бюро студій розмовляє зі слухачами, 19.05 Фальштаф — опера, 19.40 Про завдання спорту, 21.50 Вечірній денник, Актуальна гутірка і Спортові вісти, 22.10 Мікрофони Польського Радія на стадіонах XI. Олімпіяди в Берліні — репорбаж, 22.25 Олімпійські вісти, 22.35 Танкова музика.

БІРЖА.

Варшава (ПАТ)

ГРОШІ.

Купно — продажа: Бельґи бельґ. 89.53—89.10, Дол. американські 5.30.50 — 5.27.50, Дол. канадійські 5.29 — 5.26, Фльорени голянд. 360.82 — 359.10, Франки фр. 35.08 — 34.92, Франки шв. 173.54 — 172.70, Фунти англ. 26.65 — 26.49, Ґульдени данціґські 100.20 — 99.80, Корони чеські 20.20—19.80, Корони данські 118.94, 118.10, Корони норв. 133.83—132.85, Кор. шв. 137.38—136.40, Ліри італ. 35—33, Марки фінл. 11.75—11.60, Марки нім. 145 — 140, Пезети еспан. не нотовані, Шил. австр. 99 — 98, Марки нім. срібні 152—147.

Акції.

Банк Польський 97.50, Лільпоп 12.

Папери.

3 інвест. 1. ем. 62, 7 стаб. 47 — 47.75, 5 конв. 45.50, 4 прем. дол. 47.50,

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що від дня 29. липня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг. масла десерового бльок. 1 без опакування	2.25 зол.
кг. масла десер. бочкового включно з бочк. опакуванням	2.40 „
1 кг. масла експорт. включно з експортовим опакуванням дає зачет	2.40 „
1 л. молока	0·13 „
1 к. яєць	2.55 „

Тенденція на масло сильна, на молоко і на яйця слаба.

Маслосоюз повідомляє, що в дні 29. VII. ц. р. платив своїм доставцям за 1 кг. живої птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С.“ у Львові, (пл. Більчевського ч. 3) такі ціни:

Курята І. кл. щойно від 0.80 кг. вгору	1.10 „
Качки молоді, товсті І. кл.	1.00 „
Курки без остріг І. кл.	0.95 „

Ціни денні.

Приймає птицю тільки першої кляси. Гірших сортів рішуче не приймає.

За редакцію відповідає Олександер Костик.
Видає Видавнича Спілка „Діло“.
З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок 10.